

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, d.d. 21 januari 2011 inzake dyslexie en dyscalculie: quick scan en onderzoek Kohnstamm Instituut (Kamerstuk 32 463, nr. 4); Bij brief van ... heeft de minister deze beantwoord. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Van Bochove

Adjunct-griffier van de commissie,
Janssen

Inhoudsopgave

- I. Vragen en opmerkingen uit de fracties**
 - 1. Inleiding*
 - 2. Quick Scan*
 - 3. Rapport Kohnstamm Instituut en beleidsreactie*
- II. Reactie van de staatssecretaris**

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de minister en de bijbehorende rapporten. Het rapport «Dyslexie en dyscalculie in het voortgezet onderwijs» is opgesteld naar aanleiding van het algemeen overleg Besluit Aanscherping van de slaag/zakregeling in het VO op 23 september 2010. Belangenbehartigers uitten hun zorg dat de aanscherping van exameneisen met name voor dyslectische leerlingen grote gevolgen kan hebben. De leden hechten er waarde aan om nogmaals op hun standpunt inzake het verscherpen van exameneisen te wijzen. We moeten niet de algemene norm verlagen, omdat een groep niet mee kan komen, zo menen de leden. De leden van de vinden het wel belangrijk dat deze groep van dyslectische leerlingen (of leerlingen met dyscalculie/visuele beperkingen) niet onevenredig lijdt onder het aanscherpen van de exameneisen. Deze leden zien aanleiding tot het stellen van vragen.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de voorliggende brief.

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben kennisgenomen van de kabinetsreactie op de quick-scan en het onderzoek over dyslexie en dyscalculie. Deze leden vinden dat met het gekozen traject voor verzwarende van de exameneisen voorbij wordt gegaan aan een aantal groepen leerlingen. Met name leerlingen met dyslexie of dyscalculie blijken vaak nog niet voldoende te worden ondersteund en zijn nog niet goed voorbereid op het hoger leggen van de lat. Uit de quick-scan blijkt dat er een aanzienlijke groep extra gezakte leerlingen bij zal komen. Daarmee worden leerlingen soms onnodig een niveau lager geduwd, zo menen de leden. Zij stellen nog enkele vragen over het traject en over beschikbare ondersteuning van groepen leerlingen.

2. Quick scan

De leden van de VVD-fractie wijzen op de passage uit de brief waaruit blijkt dat op basis van de gegevens uit de quick scan geconcludeerd kan worden dat de aanscherping van de exameneisen nauwelijks meer impact zal hebben op leerlingen met dyslexie. Dit omdat het percentage extra leerlingen dat zakt voor het examen slechts 1,5% hoger ligt dan het landelijke percentage. Ook schrijft de minister dat deze cijfers hypothetisch zijn, omdat scholen waarschijnlijk op de nieuwe regels zullen anticiperen. De leden vragen wat de minister bedoelt wanneer zij stelt er rekening mee te houden dat scholen zullen anticiperen op de verzwarende van de exameneisen. Kan zij dat risico nader toelichten, zo vragen de leden. Acht zij dat een positieve of juist negatieve ontwikkeling? Voor de leden is het belangrijk dat niet geleerd wordt voor een toets, maar dat getoetst wordt wat men heeft geleerd.

De leden van de fractie steunen het toegezegde themaonderzoek van de Inspectie van het Onderwijs om het gebruik van hulpmiddelen in kaart te

brengen. Ook steunen zij de aandacht in het themaonderzoek voor het mogelijke onterechte gebruik van maatregelen als extra examentijd of een daispeler. Kan de minister aangeven op welke termijn dit onderzoek aan de Kamer zal worden gezonden? De leden zien liever niet dat bij het eerstvolgende examen met aangescherpte eisen het aantal leerlingen dat gebruik maakt van hulpmiddelen aanzienlijk stijgt.

De leden van de CDA-fractie lezen in de quick scan naar het beleid op het gebied van dyslexie en dyscalculie dat de ondervraagde scholen de huidige maatregelen toereikend vinden en geen aanvullende wensen hebben. Dit, terwijl in het eerder genoemde algemeen overleg van 23 september 2010 heel nadrukkelijk is aangegeven dat de indruk bestond dat het op papier allemaal wel klopt, maar dat het in de praktijk tegengvalt. Daarom is de quick scan, waarvoor de leden dank zeggen, een beperkt instrument. De leden vragen of de scan door de schoolleiding is beantwoord of door leraren die te maken hebben met leerlingen met een betreffende problematiek. Bovendien vragen zij of niet ook leerlingen en ouders gevraagd hadden moeten worden of de maatregelen afdoende zijn.

In de quick scan staat dat 99% van de ondervraagde scholen aangeeft meer examentijd te geven aan 8% van de leerlingen. Slechts 26% geeft ICT-ondersteuning, terwijl daar juist de meeste winst te behalen is. Heeft de minister inzicht in dit grote verschil en hoe beoordeelt zij zelf de vrij geringe ICT-ondersteuning? Dit vragen de leden, omdat er juist op dat gebied veel vorderingen zijn gemaakt. Bovendien wordt in het onderzoek gevraagd naar het toestaan van het gebruik van ICT. De leden vragen of dit wat anders is dan het ook daadwerkelijk doen en als school het initiatief nemen tot het gebruik van ICT.

In het door de minister aangekondigde themaonderzoek door de Inspectie van het Onderwijs zal in het bijzonder gelet worden op de inzet van de daispeler, omdat deze nogal veel wordt ingezet, zo stelt de minister. De leden vragen of de minister van oordeel is dat het gebruik van de daispeler teruggedrongen dient te worden. Of ziet de minister andere mogelijkheden van ondersteuning voor dyslectische kinderen, zo vragen de leden.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen de minister naar de samenhang tussen adequate hulp en ondersteuning voor dyslectische leerlingen enerzijds en het verzwaren van de exameneisen anderzijds. Is de minister met deze leden van mening dat het realiseren van voldoende hulp en ondersteuning een voorwaarde is voor een eerlijke kans voor deze leerlingen tijdens het examen? Duurt het traject richting eenduidige richtlijnen en vastlegging in wet- en regelgeving van ondersteunende technieken en leermiddelen niet te lang, in vergelijking met de relatief hoge eisen die nu al gesteld worden aan dyslectische leerlingen? Kan men op dit moment wel spreken van een ondergrens in beschikbaarheid van ondersteunende middelen, zo vragen de leden.

De leden van de fractie vragen naar het risico dat scholen gaan anticiperen op de nieuwe slaag/zakregeling door leerlingen te adviseren om naar een lager onderwijstype over te stappen. Hiervoor werd onder meer door het Masterplan Dyslexie gewaarschuwd. Hoe wordt dit voorkomen, zo vragen de leden.

De leden vragen nadere toelichting op de cijfers in de quick scan. In een minderheid van de onderzochte cases blijken toepassingen als vergroting van de letter of ICT-ondersteuning niet benut te zijn. Dit biedt geen inzicht in de vraag of het ook daadwerkelijk benut kan worden. Biedt slechts een minderheid van de scholen ook deze mogelijkheden aan? Moet niet eerst de kwaliteit van het geboden onderwijs aan leerlingen met dyslexie en dyscalculie op orde zijn, voordat de eisen worden verhoogd, zo vragen de leden.

De leden vragen of de minister accepteert dat 9,2% van de havoleerlingen en 8,4% van de vwo-leerlingen met dyslexie extra zal zakken, zoals blijkt uit de quick scan. Kan de minister feitelijk onderbouwen dat dit percentage lager uit zal vallen? Is de minister met deze leden van mening dat het een gemiste kans is als een exact talent met dyslexie vanwege de strengere examennorm in een niveau lager terechtkomt? Accepteert de minister dat bijvoorbeeld exacte talenten niet doorstromen naar hun werkelijke opleidingsniveau, zo vragen de leden.

3. Rapport Kohnstamm Instituut en beleidsreactie

De leden van de VVD-fractie lezen in de brief van de minister dat ouders van leerlingen met dyslexie hulpmiddelen vergoed krijgen via de zorgverzekeraar of via belastingaftrek. Voor leerlingen met een visuele handicap kunnen hulpmiddelen aangevraagd worden bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen. Zijn dit geen overwegingen die meegenomen moeten worden in de discussie over passend onderwijs, zo vragen de leden de minister. Momenteel bestaat er namelijk veel ophef over de financiering binnen het passend onderwijs voor kinderen met een visuele handicap. Is er voldoende duidelijkheid bij ouders over welke hulpmiddelen vergoed kunnen worden en wijst de school op deze middelen? Wordt hier voldoende samengewerkt tussen de zorgverzekeraar en degene die zorg (hulpmiddelen) aanbiedt, zo vragen de leden. Een van de zorgpunten van leden is dat de ontwikkeling van nieuwe leermiddelen achterloopt op de verscherpte exameneisen. Kan de minister in haar reactie aangeven of de ontwikkeling van nieuwe leermiddelen prioriteit heeft? Kan zij aangeven hoe zowel het College voor Examens als de scholen en/of uitgeverijen hierbij ondersteund kunnen worden, zo vragen de leden.

Ook vernemen de leden van direct betrokkenen dat er reeds goedkopere en meer eenvoudige hulpmiddelen voorhanden zouden zijn dan in het onderwijs bekend zijn, mits maar een vorm van indeling in «zwaarte-klassen» van dyslexie zou worden aangehouden. Wil de minister kennisnemen van het rapport van Lexima «Hulpmiddelen voor dyslexie zijn uitgesloten van vergoeding. Politieke patstelling? Patiënten tussen wal en schip!» (februari 2011) en dan vooral van de bijlagen 1 en 2? Wil de minister bezien wat hiervan de beleidsmerites zouden kunnen zijn, zo vragen de leden.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de minister het eens is met de onderzoekers dat techniek en leermiddelen voor alle leerlingen direct toegankelijk zouden moeten zijn, maar tegelijkertijd stelt zij dat het vaststellen van eenduidige richtlijnen hiervoor echter geen eenvoudige zaak is. Volgens de minister zal dit leiden tot een lang traject van ontwikkeling en overleg. De leden van deze fractie vragen de minister of zij kan aangeven welke actoren mogen deelnemen aan het traject en welke actoren zullen worden betrokken bij het besluitvormingsproces. Zij willen weten op welk termijn het traject zal worden opgestart en of de Kamer hierover zal worden geïnformeerd.

Momenteel vindt er overleg plaats tussen de betrokken onderwijsinstellingen, stichting Accessibility en stichting Drempelvrij over de manier waarop (digitaal) leermateriaal al bij het ontwerp kan voldoen aan toegankelijkheidseisen. De leden van de PvdA-fractie willen weten wat de uitkomsten van het overleg zijn en op welke termijn alle onderwijsinstellingen moeten voldoen aan de toegankelijkheidseisen met betrekking tot digitaal leermateriaal. Tevens willen zij weten welke knelpunten er worden geconstateerd met betrekking tot de toegankelijkheid van websites, met name het digitaal schoolbord van onderwijsinstellingen. Hoeveel scholen voldoen nog steeds niet aan de zogenaamde Webrichtlijnen, zo vragen deze leden.

Op basis van de gegevens van de quick scan kan geconcludeerd worden dat de aanscherping van de exameneisen nauwelijks impact zal hebben op leerlingen met dyslexie. Maar uit het onderzoek van het Kohnstamm Instituut blijkt dat er nog beter zou kunnen worden ingespeeld op de behoeften en individuele mogelijkheden van leerlingen met dyslexie of visuele handicap met betrekking tot hulpmiddelen en technologische ontwikkelingen. De leden van de PvdA-fractie vragen welke mogelijkheden en oplossingen de minister beoogt om de juiste ondersteuning en begeleiding te bieden aan leerlingen met dyslexie en visuele handicap? Op welke wijze wordt er samengewerkt en welke rol krijgen scholen hierin? Wie neemt de regierol op zich als het gaat om het vinden van oplossingen die voldoen aan de gestelde eisen? Welke verbinding kan worden gelegd met het VN Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, zo vragen deze leden.

Zij constateren tevens dat de Verenigde Staten op veel punten vooroplopen bij het beleid inzake dyslexie en dyscalculie. Zij zijn benieuwd welke punten als inspiratiebron kunnen worden gebruikt ten behoeve van het Nederlands beleid voor dyslexie en dyscalculie.

De leden van de CDA-fractie lezen in het rapport van het Kohnstamm Instituut dat er vele vormen van ondersteuning zijn voor kinderen met dyslexie. Ook stelt het rapport dat het beleid in diverse landen wel bestaat, maar niet altijd even effectief wordt ingezet. Vlaanderen wordt genoemd als een goed voorbeeld van een land dat afspraken heeft met educatieve uitgeverijen over het beschikbaar stellen van materiaal in aangepaste formats. Ziet de minister mogelijkheden om de samenwerking met Vlaanderen op het gebied van dyslexie te intensiveren om wederzijdse ervaringen en onderzoeksgegevens sneller te kunnen implementeren, zo vragen de leden.

De VS worden herhaaldelijk aangehaald als land, waar belangrijke zaken zijn geregeld op het gebied van dyslexie. De toegankelijkheid van (digitale) leermiddelen, het beschikbaar hebben van leermiddelen en het ondersteunen van specifieke expertisecentra zijn hiervan enkele voorbeelden. De conclusie dat de VS een inspiratiebron kunnen zijn voor ons land, onderschrijven de leden van de fractie graag. Maar wat betekent dat in termen van concreet beleid, zo vragen zij. De minister begint met het maken van afspraken met organisaties, expertisecentra en uitgevers. Wanneer kan de Kamer daarvan de resultaten verwachten? De leden vragen ook wanneer zij resultaten kunnen verwachten van het overleg over de digitale leermiddelen.

De minister schrijft, dat redelijke aanpassingen voor leerlingen met een handicap voor rekening zijn van scholen en instellingen, mits dit niet leidt tot een onevenredige belasting. Wat betekent dit ten aanzien van de beschikbare technologische hulpmiddelen, zoals de daisyspeler, laptop met Sprint of Kurzweil en dergelijke? Betekent dit dat de kosten hiervoor niet op ouders verhaald kunnen worden, zo vragen de leden.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen de minister naar de mogelijkheden van ouders om scholen aan te spreken op de beschikbaarheid van ondersteunend leermateriaal voor visueel beperkte en dyslectische leerlingen en studenten. Er zullen scholen zijn die achterblijven met ondersteuning voor deze groep leerlingen. De leden vragen of ouders het schoolbestuur kunnen aanspreken op hun zorgplicht ten behoeve van dyslectische leerlingen. Krijgen dyslectische leerlingen een volwaardige plaats in het proces van passend onderwijs? Komt dit ook in het referentiekader passend onderwijs, zodat scholen expliciet in hun zorgbeleid aangeven wat zij doen op het gebied van dyslexie en dyscalculie, zo vragen de leden.

II. Reactie van de staatssecretaris